

Tunne tarinasi

Anna
empathian
johtaa
keskustelua

Työkalupakki laitoikeistolaisten
argumenttien purkamiseen

Sisältö

1.	Esipuhe	3
2.	Tiivistelmä.....	4
3.	Johdanto.....	5
4.	Laitaoikeiston narratiivit – tunnista toistuvat kaavat.....	6
5.	Miten vastata laitaoikeiston narratiiveihin....	7
	Oma maailmankuvasi on vakuuttava tarina	7
	Arvioi tilanne.....	8
	Vastaa kysymyksellä.....	9
	Siirrä keskustelu omaan narratiiviisi.....	10
	Salaliittoteorioiden ja disinformaation kohtaaminen.....	11
6.	Lopuksi	12
	Tapauksia pohdittavaksi	12
7.	Ehdotuksia käytännön harjoituksiksi.....	13
	Yhteystiedot.....	15

1. Esipuhe

TÄSSÄ TYÖKALUPAKISSA EXPO ja FES tarjoavat strategioita laitoikeistolaisten ajatusten ja argumenttien kohtaamiseen ja purkamiseen poliittisessa keskustelussa kaikilla politiikan tasoilla ja yksityiselämässä.

Opas toimii johdantona koulutusmalliin, jonka tarkoitus on vahvistaa kaikkien niiden taitoja ja toimintamalleja, joiden tavoitteena on yhteiskunta, jossa laitoikeistolaisilla ajatuksilla ei ole vaikutusvaltaa.

Expon tutkijaryhmä kehittää konseptia edelleen tiiviissä yhteistyössä käyttäytymistieteen ja psykologian tutkijoiden kanssa ja yhdessä FES:n poliittisen analyysin ja koulutuksen mallien kanssa useissa Euroopan maissa. Työkalupakkia on testattu käytännössä yhdessä pohjoismaisen sosialidemokraattisen nuorisojärjestön ja FES:n parlamentaarinen ”European Strategies Against the Far Right” -verkoston kanssa, johon kuuluu kansanedustajia ja puolueiden strategeja kymmenestä Euroopan maasta sekä Kanadasta. Oppaassa esitetyt strategiat muodostavat työkalupakin, jota on kehitettävä edelleen yhdessä luentojen, työpajojen ja muiden tapaus- ja roolileikkiperustaisten koulutustilaisuuksien kanssa.

Kuulemme mielellämme palautetta ja ehdotuksia!

2. Tiivistelmä

TUNNE TARINASI

Sinulla on oltava selvä ja vankkumaton käsitys siitä, millaista yhteiskuntaa tavoittelet, millä keinoilla ja miten tavoite saavutetaan. Älä toistele laitaioikeiston narratiivia, jota vastustat.

PYSÄHDY JA ARVIOI

Muista, että erilaisissa tilanteissa tarvitaan erilaisia strategioita. Siksi on tärkeää miettiä, keitä muita on paikalla, ja päättää vasta sitten, miten kussakin tilanteessa toimii. Missä olet? Kuka on se henkilö, joka laitaioikeistolaisia näkemyksiä esittää? Onko paikalla yleisöä? Mikä on oma tavoitteesi tilanteessa?

ÄLÄ UNOHDA YLEISÖÄ

Joskus keskittyy liikaa siihen, että voittaisi puolelleen sen, joka pitää kovinta meteliä. Usein on hyödyllisempää esiintyä rauhallisesti mahdollisen yleisön edessä ja kertoa omista näkemyksistään sen sijaan, että jumittuisi väittelemään laitaioikeistolaista yhteiskunnanäkemystä vastaan.

SOLIDAARISUUTTA NIILLE, JOITA ASIA KOSKETTAA OMAKOHTAISESTI

On muistettava, miten esitetyt väitteet saattavat vaikuttaa muihin paikalla oleviin ihmisiin. Asia voi tietämättäsi koskettaa ihmisiä omakohtaisesti esimerkiksi heidän seksuaalisen identiteettinsä, uskontonsa, etnisen taustansa tai muun syyn vuoksi.

KYSY KYSYMYKSIÄ

Kysymykset voivat usein olla vastaan väittämistä tehokkaampi tapa vastata laitaioikeistolaisiin väitteisiin. Kysymykset antavat aikaa miettiä, miten jatkaa keskustelua, ja pakottavat keskustelukumppanin ottamaan vastuun sanomisistaan.

TUNTEISIIN EI KANNATA VASTATA FAKTOILLA

Jos ihmisten pelon tai vihan tunteisiin vastaa faktoihin perustuvilla argumenteilla, saattaa vaikuttaa välinpitämättömältä. Kyselemällä henkilön tunteiden taustalla olevista syistä keskustelun voi siirtää koskemaan arvoja ja visioita. Silloin on suurempi mahdollisuus, että omat näkemykset menevät perille.

VÄLTÄ SALALIITTOTEORIOITA JA DISINFORMAATIOA

Salaliittoteoriat ja disinformaatio voivat vaikuttaa ihmisten käsityksiin uutisista ja tapahtumista. Näiden ilmiöiden kohtaaminen on osittain oma erillinen kysymyksensä. Koulutuksessamme selitetään niiden taustalla olevia mekanismeja ja esitetään erilaisia lähestymistapoja niiden kohtaamiseen.

3. Johdanto

LAITAOIKEISTOLAISET PUOLUEET ja järjestöt ovat toimineet vuosikymmenien ajan ja lisänneet vaikutusvaltaansa kaikkialla Euroopassa. Niiden ajatukset näkyvät julkisessa keskustelussa ja ihmisten arjessa, ja tarkoituksena on polarisoida yhteiskuntaa. Laitaoikeistolaisen politiikan ideologinen ydin saa aikaan jakautumista, syrjäytymistä ja lisääntyvää eriarvoisuutta.

Jos näitä käsityksiä ei haasteta, ne normalisoituvat ja siirtyvät yhteiseen narratiiviin ja siihen, miten näemme toisemme. Ajan mittaan niistä tulee ”uusi normaali”. Laitaoikeistolaisten ajatusten leviäminen ei ole uhka yksin niiden ihmisten hyvinvoinnille, joita ne koskettavat. Ne myös heikentävät demokratian peruseriaatteita, kuten jokaisen ihmisen perustavanlaatuisia ihmisarvoa ja ihmisoikeuksien kunnioitusta, jolloin ne uhkaavat demokraattista legitimitettä ja vaikuttavat koko yhteiskuntaan. Useissa Euroopan maissa, joissa laitaoikeistolaiset puolueet vaikuttavat politiikkaan, on jo nähty merkittäviä esimerkkejä demokratian taantumisesta, kuten rajouksia maahanmuuttajien ja LGBTIQ+-ihmisten oikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteen haastamista. Suunta on saatava käännettyä kiireesti.

Mutta miten suunta käännetään?

4. Laitaoikeiston narratiivit – tunnista toistuvat kaavat

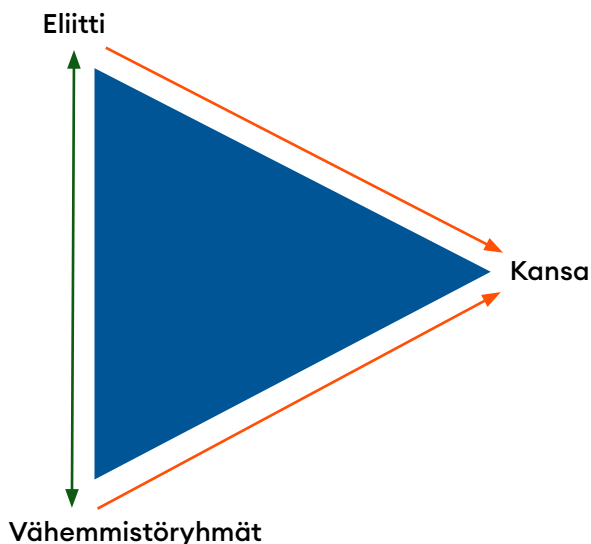
ENSIN ON TUNNISTETTAVA, että laitaoikeiston tapa kuvata yhteiskuntaa on hyvin tehokas. Se tarjoaa näkökulman nyky maailman haasteisiin ja vision siitä, millainen yhteiskunta halutaan. Narratiivi tihkuu menneisyyden nostalgiaa, hirvittäviä kuvauksia tulevaisuudesta ja ylyksinkertaistettuja ratkaisuja yhteiskunnan nykyisiin haasteisiin.

Laitaoikeiston narratiivissa on salaliittoteoriamaisia kuvauksia siitä, että yhteiskuntaa johtaa epäoikeutettu eliitti, joka pysyy vallassa vähemmistöryhmien avustuksella.

Tässä salaliittonarratiivissa eliitti antaa vähemmistöryhmien, kuten maahanmuuttajien, ulkomaalaisten ja LGBTIQ+-ihmisten, käyttää sosiaaliturvajärjestelmää hyväkseen. Väitettyä vastapalveluksena vähemmistöryhmät puolestaan antavat eliitille jatkuvan tukensa ja äänensä. Tästä ilmiöstä puhutaan Euroopan eri maissa eri tavoin. Joissain maissa on esimerkiksi nähty, että laitaoikeisto levittää kuvia poliitikoista ottamassa selfieitä pakolaisten kanssa. Jotkin laitaoikeiston propagandakanavat käyvät vaalikampanjatilaisuuksissa kuvaamassa ihmisiä, joiden sitten kerrotaan olevan maahanmuuttajia, joita vakiintuneet demokraattiset puolueet käyttävät ”vaalimarjuna”.

Tässä valheellisessa narratiivissa kärsijän roolissa ovat ”tavalliset ihmiset” tai ”kansat”, joka kuvataan aina yhtenäisenä ryhmänä, jolla on yhteiset intressit ja jaetut tunteet ja jonka eliitti on unohtanut ja pettänyt.

Tämä narratiivi on selvästi tehokas tapa lietsoa pelkoa ja vihaa ja kerätä ääniä. Narratiivi tarjoaa myös ”ratkaisuja” ihmisten tunteisiin. Valitettavasti tälle populistiselle näkemykselle ei useinkaan ole selkeää vastanarratiivia.

Oletko kohdannut kolmion kuvaamaa narratiivia keskusteluissa? Miten vastasit siihen?

Kun on tietoinen laitaoikeiston toistuvasta narratiivista, voi laatia strategioita siihen vastaamiseen.

5. Miten vastata laitaoikeiston narratiiveihin

Oma maailmankuvasi on vakuuttava tarina

JOTTA VOI TAISTELLA laitaoikeistolaisia ajatuksia vastaan, on tiedettävä, mitä ajatuksia ja arvoja kannattaa. Vasta sitten voi viestiä niistä tehokkaasti ja uskottavasti. Meidän on kerrottava selvemmin, millaisen yhteiskunnan haluamme ja miten sen saavutamme. Pelkkä vastustaminen ei riitä. Meidän on pohjattava viestintämme omiin arvoihimme ja kerrottava ajatuksistamme – myös tunteista ja toimista – entistä vakuuttavammin.

Kuten on saatu nähdä, laitaoikeisto osaa tehokkaasti määrittää agendan ja samalla olevinaan selittää yhteiskunnan kohtaamat haasteet. Heidän strategiansa tarjoavat myös konkreettisia etenemistapoja. On nähty lukuisia esimerkkejä siitä, miten laitaoikeisto määrittää agendan keksimällä tai ylikorostamalla uhkia yhteiskunnalle valheiden ja yleistysten pohjalta. Nämä tarinat leviävät Euroopan maissa riippumatta kyseisten maiden todellisesta tilanteesta. Esimerkkejä on monenlaisia transihmisten oikeuksista ja drag-artistien pitämistä satutunneista sukupuolineutraaliin kielenkäyttöön liittyviin kampanjoihin. Niille, joita laitaoikeiston narratiivi houkuttaa, on tarjottava vaihtoehto, jotta heidän ei ole pakko pelkonsa ja vihansa kautta vahvistaa populismia. Meidän on osattava kertoa tarina yhteiskunnastamme sosialidemokraattisesta näkökulmasta, jotta voimme vastata ihmisten kysymyksiin ja määrittää agendamme itse.

Kun määrittelemme oman narratiivimme ja muodostamme selkeitä vastauksia, voimme vastata laitaoikeiston näkemyksiin yksinkertaisesti esittelemällä omat arvomme ja omat näkemyksemme yhteiskunnasta.

Yksi lähtökohta oman narratiivimme määrittelyssä on pohtia seuraavia kysymyksiä:

1. Mitkä ovat yhdistäviä tekijöitä yhteiskunnassamme? Mikä liittää meidät yhteen ja luo yhteenkuuluvuuden tunnetta?
2. Missä konfliktin rajalinjat ovat? Mitkä ovat keskeisimmät uhat ja haasteet yhteisössämme?
3. Mikä on visiomme? Mitä tarvitaan, jotta se saavutetaan?

Mahdollinen sosialidemokraattinen ratkaisu:

1. Sosialidemokraateille yhteiskuntaa yhdistävät tekijät liittyvät solidaarisuuteen, tasa-arvoon ja vapauteen. Laitaoikeisto puolestaan määrittää kansan etnisyyden, uskonnon tai ulosulkevan kulttuurinäkömyksen kautta.
2. Laitaoikeisto vetää rintalinjan ”kansan” ja ”vähemmistöryhmien” väliin. Sosialidemokraatit puolestaan näkevät linjat siellä, missä ilmenee eriarvoisuutta, syrjintää ja luokkajakoa.
3. Sosialidemokraattien tavoitteena on yhteiskunta, jossa ihmiset kantavat vastuuta toisistaan ja jossa rakennetaan yhdessä vahvaa hyvinvointivaltiota, jotta ketään ei jätetä.

Monikulttuurinen yhteiskunta on epäonnistunut. Meidän on luotava väestön enemmistön narratiivi. Sitä varten maahanmuuttoa on rajoitettava ankarasti.

Esimerkki laitaoikeiston narratiivista ja mahdollisesta sosialidemokraattisesta vastauksesta.

Uskon, että epäonnistumiset liittyvät eriarvoisuuteen sekä luottamuksen ja yhteisen tulevaisuuden uskon puuttumiseen. Jotta voimme luoda yhteenkuuluvuudentunnetta, meidän on kunnioitettava toinen toisiamme ja varmistettava, että jokainen saa tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan.

Arvioi tilanne

EI OLE OLEMASSA yhtä yleispätevää ratkaisua, miten vastata laitaoikeistolaisiin ajatuksiin ja väitteisiin. Niitä tulee vastaan erilaisissa tilanteissa, jotka vaikuttavat toimintamahdollisuuksiimme.

Tiettyjä seikkoja on kuitenkin hyvä pohtia ja ne on hyvä pitää mielessä, jotta erilaisiin eteen tuleviin tilanteisiin olisi paremmin varautunut.

• KENEN KANSSA KESKUSTELET?

Joskus laitaoikeistolaisia ajatuksia ja väitteitä esittävät ihmiset, jotka tuntuvat olevan täysin sulkeutuneita. He ovat olleet populististen ja salaliittoajatusten piirissä kauan ja tuntuvat nyt katsovan maailmaa aivan toisenlaisesta näkökulmasta. Tällaisten ihmisten kanssa ainoa vaihtoehto voi olla kylvää epäilyksen siemen tarjoamalla toisenlaisia ajatusmalleja. Joskus ainoa mahdollisuus tällaisissa tilanteissa on päättää keskustelu.

Saatamme kohdata myös kahden vaiheilla olevia ihmisiä, joita muuttuva yhteiskunta ahdistaa ja jotka etsivät vastauksia osin laitaoikeiston narratiivista. Näissä tilanteissa meidän täytyy erityisen selkeästi tarjota vaihtoehto: narratiivi, joka tarjoaa vastauksia kysymyksiin siitä, millaista yhteiskuntaa haluamme ja miten siihen päästään.

• KEITÄ MUITA ON PAIKALLA?

On tärkeää muistaa, että mahdollisessa yleisössä tai saman pöydän ääressä, jossa laitaoikeistolaiset ajatukset tai väitteet tuodaan esiin, voi olla kahden vaiheilla olevia ihmisiä. Heidän on kuultava toinenkin narratiivi, joka tarjoaa vastauksia esiin nostettuihin kysymyksiin. Jos he kuulevat vain vastaargumentteja ja vaihtoehtoinen näkemys tai selitys jää kertomatta, he saattavat siirtyä kahden vaiheilta sulkeutuneiksi.

Ympäriällä saattaa olla myös avoimia, demokraattisesti ajattelevia ihmisiä, jotka jakavat näkemyksesi maailmasta, mutta joilta puuttuu kyky tai uskallus ilmaista niitä. Esittämällä selvän narratiivin sekä vahvistat että tuet heitä ja myös kannustat heitä avaamaan seuraavalla kerralla suunsa.

Kun muita ihmisiä on paikalla, on aina vaarana, että laitaoikeistolaiset ajatukset ja argumentit osuvat johonkuhun henkilökohtaisella tasolla uskonnon, etnisen taustan, seksuaalisen suuntautumisen tai muiden meille tuntemattomien tekijöiden takia. Pidä tämä aina mielessäsi, kun paikalla on yleisöä.

	SULKEUTUNUT	KAHDEN VAIHEILLA	AVOIN	HAAVOITUVAT RYHMÄT
PROAKTIIVINEN LÄHESTYMISTAPA	Rakenna luottamusta	Rakenna luottamusta	Vahvista	Suojele ja osoita solidaarisuutta
REAKTIIVINEN LÄHESTYMISTAPA	Kylvä epäilyksen siemen/päätä keskustelu	Tarjota vaihtoehtoja	Tue	

• MISSÄ OLET?

Ympäristöllä on väliä ja sitä on mietittävä. Arkielämässä saattaa pelätä, että aiheuttaa kiusallisia tilanteita tai hallaa sosiaalisille suhteille. Julkisissa tilanteissa taas olo voi tuntua toisella tavalla haavoittuvalta. Sivustakatsojaefekti voi toimia tekosyynä olla tekemättä mitään. Suuremmassa joukossa monesti luottaa siihen, että joku muu toimii. Tämä on tärkeä ilmiö ottaa huomioon. Millainen ihminen haluaisit tilanteessa olla? Miten voit valmistautua toimimaan omien arvojesi mukaisesti eri tilanteissa, joissa laitoikeistolaisia ajatuksia nousee esiin?

• MIKÄ ON TAVOITE TILANTEESSA?

Monesti ajatellaan, että jokaisessa tilanteessa tavoite on saada toinen muuttamaan ajattelutapansa. Sulkeutuneen ihmisen kohdalla se ei välttämättä yksinkertaisesti ole mahdollista. Silloin tavoitteena voi olla epäilyksen siemenen kylväminen.

Jos paikalla on yleisöä, tavoitteena pitäisi olla vaihtoehtoisen ajattelutavan tarjoaminen yleisölle. Vastauksesi onkin usein tarkoitettu yleisölle, ei niinkään sille, joka ääriajatuksia tai argumentteja esittää.

Joskus keskustelun lopettaminen on sekin aivan hyvä tavoite. Niin määritellään soveliaisuuden rajoja ja osoitetaan solidaarisuutta niille, joihin loukkaus kohdistuu riippumatta siitä, ovatko he paikalla vai eivät.

Vastaa kysymyksellä

LAITAOIKEISTOLAISIA ARGUMENTTEJA ja ajatuksia tulee usein eteen yllättäen emmekä ole tilanteeseen valmistautuneita. Joku saattaa tulla puhumaan bussissa tai asia voi nousta esiin päivällispöydässä tai työpaikan kokoushuoneessa, mutta aiheeseen voi törmätä myös koputtelukampanjointikierroksella

vaalityössä tai haastattelutilanteessa. Argumentit ovat usein täynnä tilastotietoa ja virheellisiä faktoja, joihin on vaikea vastata spontaanisti. Ne voivat myös perustua loukkaaviin yleistyksiin. Tällaisissa tilanteissa kysymykset voivat olla toimiva tapa päästä eteenpäin.

Kysy kysymyksiä, jotta varmasti ymmärrät, mitä henkilö sanoi.

Näin voitat aikaa ja saat kokonaiskuvan siitä, mitä voit tehdä.

Kysymykset osoittavat, että välität ja olet kiinnostunut.

Mitä tarkoitat?

Miksi tämä on sinulle niin tärkeää?

Millä tavalla tämä vaikuttaa sinuun?

Siirrä keskustelu omaan narratiiviisi

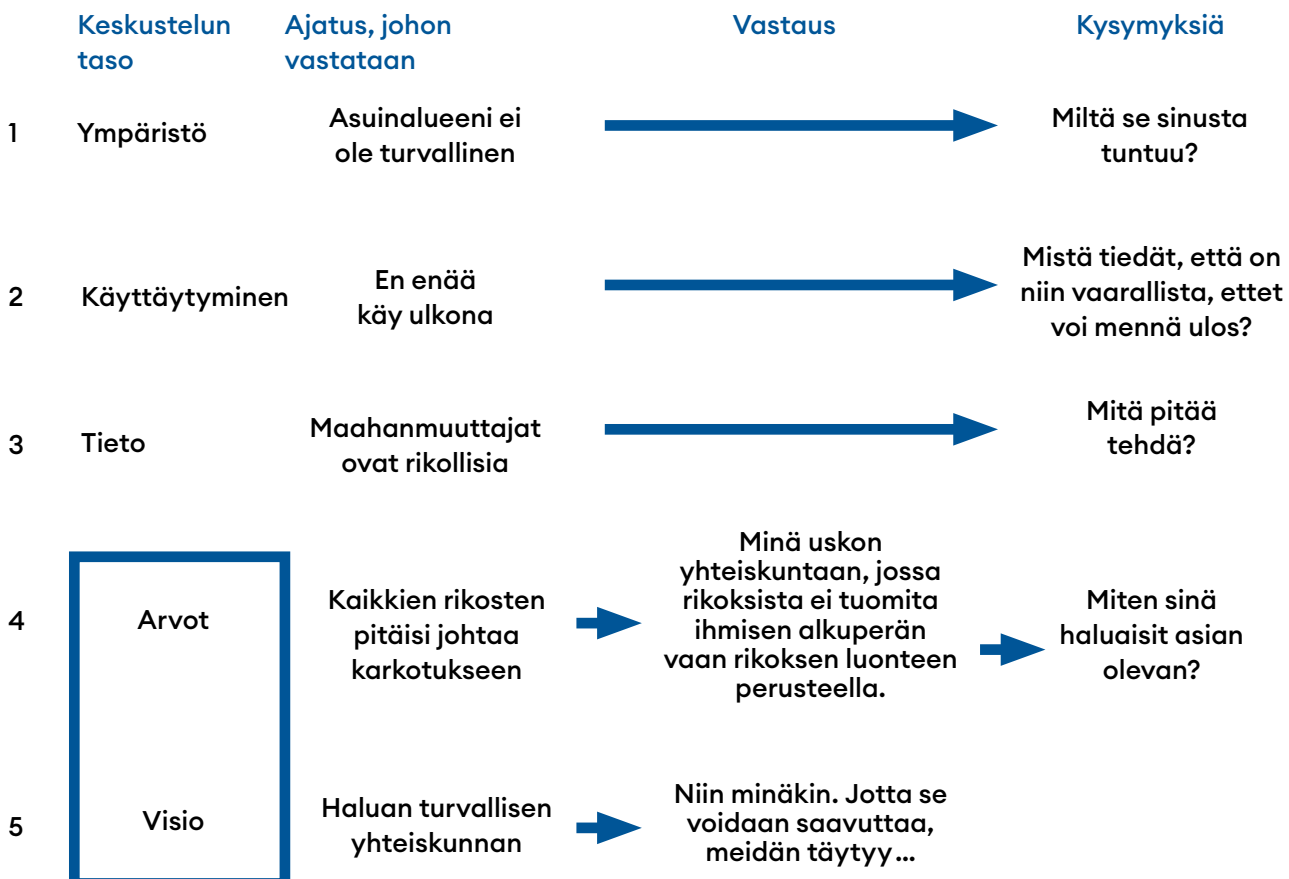
KYSYMYKSET VOIVAT MYÖS olla tehokas tapa varmistaa, että puhutte samasta asiasta. Kysymyksillä voi siirtää keskustelun eri tasolle, jolla toisen voi kohdata ja jolla oma narratiivi saattaa mennä perille.

On yleinen virhe vastata ihmisen pelkoon tai vihaan fakta-pohjaisilla argumenteilla. Toinen virhe on puhua abstraktista visiosta ihmiselle, joka ilmaisee olevansa ahdistunut, koska yhteiskunta on muuttunut vieraaksi. Ei myöskään kannata eksyä keskusteluihin faktoista ja tilastoista, joille voi olla hankala pärjätä ilman ennakovalmistautumista.

Strategia, jossa keskustelu siirretään toiselle tasolle kysymysten avulla, vaatii tarkempaa selitystä ja käytännön harjoittelua. Alla oleva malli esimerkkikeskusteluineen antaa kuitenkin käsityksen siitä, miten strategiaa voi käyttää.

Oikeanpuoleisessa sarakkeessa olevilla kysymyksillä keskustelukumppanin voi saada pohtimaan mahdollisia ratkaisuja esitettyyn ongelmaan. Kun päästään tasolle, jolla puhutaan visioista ja arvoista, on todennäköisempää onnistua oman vision ja arvojen avaamisessa. Silloin ei jumiuduta väittämään ihmisen henkilökohtaisia kokemuksia ja tunteita vastaan tai eksyä harhaanjohtavien faktojen ja tilastojen viidakkoon.

Keskustelua siirretään kysymysten avulla kunnes päästään pisteeseen, jossa voidaan puhua arvoista ja visioista. Sitten voimme vastata omalla narratiivillamme.

Salaliittoteorioiden ja disinformaation kohtaaminen

SALALIITTOTEORIOIDEN JA DISINFORMAATION kohtaaminen on erityisen haastavaa. Harjoituksiamme on innoittanut kahden tutkijan Stephan Lewandowskyn ja John Cookin (2020) julkaisema Theory of Debunking.

On tärkeää ymmärtää mekanismit salaliittoteorioiden ja disinformaation takana, jotta voi tunnistaa ne ja taistella niitä vastaan. Salaliittoteorian taustalla olevan logiikan selittäminen voi jo itsessään olla keino auttaa ihmisiä tunnistamaan salaliittoteorioita ja olemaan menemättä niihin mukaan.

Kuten yllä kuvatuissa laitoikeistolaisiin ajatuksiin puuttumisen strategioissa, myös salaliittoteorioiden kohdalla on mietittävä, kenen kanssa puhumme, missä tilanteessa ja onko tilanteella yleisöä. Salaliittoteorian pilkkaamisen ja ärhäkän purkamisen kaltaiset tekniikat ovat osoittautuneet tehokkaiksi suuren yleisön kohdalla. Ryhmiin, jotka jo käyttävät vaihtoehtoisia faktoja, niillä on kuitenkin osoitettu olevan päinvastainen vaikutus.

Koulutuksessamme korostamme erilaisia lähestymistapoja erilaisissa tilanteissa, kun pyritään osoittamaan salaliittoteoriat vääriksi.

FAKTAT — Keskity siihen, mitä oikeasti tiedetään luotettavista lähteistä. Painota totuutta valheellisten argumenttien toistamisen sijaan. Pyri myös tekemään faktat mahdollisimman selkeiksi ja ymmärrettäviksi.

LÄHDE — Keskity heikentämään esitetyn lähteen uskottavuutta. Osoita, mikä taho sen takana on ja miksi se ei ole uskottava.

LOGIIKKA — Tuo esiin salaliittoteorioissa ja myyteissä usein esiintyviä loogisia aukkoja. Salaliittoteorioissa tyypillisesti paisutellaan tapahtumien toisarvoisia, usein ristiriitaisia yksityiskohtia. Mikäli mahdollista, pyri nostamaan ristiriitoja ja epäloogisuuksia esiin.

VÄLTÄ VAHVISTAMISTA — Kun itse salaliittoteorialle annetaan mahdollisimman vähän tilaa, pienenee riski, että tulisimme vahvistaneeksi sitä (backfire-vaikutus). Tämä on erityisen tärkeää, jos yleisö on kahden vaiheilla.

6. Lopuksi

TÄSSÄ TYÖKALUPAKISSA ON esitelty erilaisia tapoja, joilla voi vastata laitaioikeistolaisiin ajatuksiin ja argumentteihin. Olemme painottaneet oman narratiivimme selkeyttämisen tärkeyttä, jotta voimme tarjota vaihtoehtoja. Silloin emme eksy vasta-argumenttien suohon emmekä anna laitaioikeiston määrittää agendaa.

Olemme korostaneet tilanteen arvioinnin ja eri vaihtoehtojen pohtimisen tärkeyttä sen perusteella, kenen kanssa keskustelemme, millaisessa tilanteessa olemme ja onko paikalla mahdollisesti yleisöä.

Olemme esitelleet erilaisia tapoja käyttää kysymyksiä: niillä voi pelata itselleen aikaa tilanteen hahmottamiseen ja siirtää keskustelua tasolle, jolla omat ajatuksemme voivat tavoittaa ihmisiä.

Tapauksia pohdittavaksi

POHDI ALLA KUVATTUJA tapauksia. Miten hoitaisit eri tilanteet sen pohjalta, mitä olet tästä työkalupakista lukenut?

Miten arvioisit tilanteen?

Millä strategialla ja argumenteilla vastaisit ajatukseen/argumenttiin?

Mitkä ovat valitsemasi strategian hyvät ja huonot puolet?

Miten arvelet vastaanottajan suhtautuvan strategiaan?

Miten arvelet yleisön suhtautuvan strategiaan?

Miltä sinusta tuntuu tilanteessa?

Miksi emme anna vastauksia näihin tapauksiin?

Vastaukset näihin kysymyksiin ovat tilanneriippuvaisia. Poliittinen vastaus voi olla erilainen eri maissa. Tärkeää on meistä se, että pohdit omia arvojasi ja sitä, millaista maailmakuvaa tarjoaisit esimerkissä esitetyn tilalle.

Huolestunut nainen raitiovaunussa

Olet raitiovaunussa matkalla töihin. Sinua lähestyy nainen, joka tunnistaa sinut poliittisesta keskustelutaloudesta, ja kysyy, olisiko sinulla hetki aikaa. Hän sanoo olevansa huolissaan asuinalueensa ”maahanmuuttajajengeistä”. Lisääntyneen pahoinpitely- ja ryöstöriskin vuoksi häntä pelottaa antaa lastensa olla myöhään ulkona. Hän kertoo äänestäneensä sosialidemokraatteja vuosikymmeniä, mutta nyt häntä arveluttaa. Yhteiskunta tuntuu vieraalta ja hän uskoo, että ”tarvitaan rajuja toimia”.

Vihainen mies yleisössä

Olet juuri osallistunut poliittiseen keskustelutilaisuuteen sukupuolten oikeuksista. Keskustelun lopulla yleisössä oleva mies nostaa kätensä. Hän on selvästi harmissaan ja kertoo, että hänestä drag-artistien satutunnit pitäisi kieltää. ”Ei kerta kaikkiaan ole ok, että naiseksi pukeutuneet miehet harrastavat lasten seksuaalista indoktrinaatiota.”

Päivällispöydässä

Olet sukulaisen syntymäpäivillä. Ruokapöydässä tätisi kertoo, ettei koskaan voisi hyväksyä, että hänen tyttärensä menisi naimisiin Lähi-idästä kotoisin olevan ihmisen kanssa. Tati väittää, että ”heidän arvomaailmansa on uhka modernille länsimaiselle elämälle”.

7. Ehdotuksia käytännön harjoituksiksi

TÄTÄ TYÖKALUPAKKIA kehitetään edelleen ja sitä voidaan käyttää eri tavoin riippuen osallistujien aiemmasta tietotasosta ja haasteista.

- **LUENTOJA LAITAOIKEISTOLAISEN YMPÄRISTÖN TRENDIESTÄ JA SUUNTAUKSISTA**

Expo-säätiö on seurannut laitaaoikeistolaista ympäristöä vuodesta 1995 lähtien. Luennoillamme parannamme tietoisuutta tämänhetkisistä trendeistä ja niiden suhteesta historiaan. Lisäämme tietoisuutta vaikutusvaltaisimmista toimijoista ja suuntauksista sekä menetelmistä, joilla demokratianvastaisille ajatuksille pyritään saamaan jalansijaa. Tarjoamme myös neuvoja ja strategioita siihen, miten poliitikot, kansalaisyhteiskunnan toimijat ja yksityiset ihmiset voivat valmistautua laitaaoikeistolaisten ajatusten ja argumenttien kohtaamiseen.

- **JULKAISUJA JA ASIAANTUNTIJA- JA PÄÄTTÄJÄVERKOSTOJA**

Demokratian vahvistaminen on yksi FES:n työn kulmakivistä, ja säätiö julkaisee aiheeseen liittyen laajasti ja eri näkökulmista. Yksi FES:n aluetoimistoista keskittyy tulevaisuuden demokratiaan. Tutkimusten ohella asiantuntijoiden välinen keskustelu on tärkeä osa laitaaoikeistonvastaista työtä.

FES Nordic Countries on julkaissut ohjeistuksia laitaaoikeistoa vastustavien poliittisten strategioiden valmisteluun vuodesta 2018 lähtien. Yhdessä kattavien asiantuntija- ja poliittisten verkostojemme kanssa tarjoamme jatkossakin niin analyyseja kuin käytännön työkaluja keskusteluihin.

- **ESIMERKKITAPAUKSIIN PERUSTUVIA TYÖPAJOJA JA KESKUSTELUITA**

Muodostamme esimerkkitapauksia sen pohjalta, millaisia kohtaamisia osallistujilla on ollut laitaaoikeistolaisesti ajattelevien ihmisten kanssa, ja pohdimme niiden kautta kykyämme toimia erilaisissa tilanteissa. Keskusteluissa tunnistetaan erilaisten lähestymistapojen hyviä ja huonoja puolia ja mietitään, millainen vaikutus niillä voi olla niin kohtaamaamme ihmiseen kuin mahdolliseen yleisöön.

- **ROOLILEIKKI**

Yksi tehokas harjoittelutekniikka on myös kokeilla strategioita ja työkaluja roolileikkitalaisuuksissa. Niiden kohtaamisissa vaihdellaan sulkeutuneiden tai kahden vaiheilla olevien ihmisten rooleja erilaisissa tilanteissa, joissa on pohdittava sitä, miten yleisö saattaa ottaa viestimme vastaan. Roolileikki auttaa ymmärtämään vastapuolen mahdollisia ajatuksia ja tekoja. Roolileikin kautta opimme myös omista vahvuksistamme ja siitä, millä alueilla on vielä mahdollista kehittyä.

Sanasto

ANTISEMITISMI on yläkäsite juutalaisiin kohdistuvalle vihalle, ennakkoluuloille ja vihamielisyydelle.

AUTORITARISMI on poliittinen ideologia, joka pyrkii vallan keskittämiseen ja poliittisten haastajien tukahduttamiseen. Järjestelmää oikeutetaan osittain sillä ajatuksella, että auktoriteetin totteleminen on keskeistä järjestyksen saavuttamiseksi ja kaaoksen välttämiseksi.

FASISMI on ultranationalistisiin ja väkivaltaisiin näkemyksiin perustuva ideologia, jossa väitetään kansakunnan olevan kriisissä. Tämä kriisi ja oletettu uhka oikeuttavat taistelun niin sisäisiä kuin ulkoisia vihollisia vastaan. Terminä fasismi liittyi alun perin Italian diktaattorin Benito Mussolinin hallintoon.

FUNDAMENTALISMI Cambridge Dictionary kertoo, että fundamentalismi on ”usko vanhoihin ja perinteisiin uskonnon muotoihin tai usko siihen, että pyhän kirjan (kuten kristittyjen Raamatun) kirjoitukset ovat täysin totta”. Joskus fundamentalistinen usko liittyy radikaalin nationalismiin ja muukalaisvihan kanssa.

IDENTITAARINEN LIIKE sai alkunsa Ranskassa 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa. Sen aatteet ovat levinneet useisiin muihin Euroopan maihin. Identitaarinen liike on äärioikeistolaisuuden haara, jossa painottuu regionalismi, antiliberalismi, Euroopan ulkopuolelta tulevan maahanmuuton raju kritiikki ja eurooppalaiseksi määritellyn kulttuurin puolustaminen.

ISLAMOFOBIA on yläkäsite muslimeihin kohdistuvalle vihalle, ennakkoluuloille ja vihamielisyydelle.

KSENOFOBIA, muukalaisviha, on vastenmielisyyttä, pelkoa ja vihaa vieraaksi koettuja asioita kohtaan. Termi tulee kreikan sanoista *xenos* (outo/vieras) ja *phobos* (pelko).

LAITAOIKEISTOLAISUUTTA voi kuvata laajaksi kirjoksi nationalistisia, radikaalin konservatiivisia ja autoritaarisia poliittisia aatteita. Siihen lukeutuu ääri- ja radikaaleja puolueita. Laitaoikeiston kirjon poliittisille näkemyksille on tyypillistä muukalaisviha, nativismi, sovinismi ja ultranationalismi. Nämä aatteet voivat johtaa väkivaltaan, häirintään ja vähemmistöryhmien syrjäytymiseen. On historiallisia esimerkkejä siitä, miten laitaoikeistolaiset aatteet ovat johtaneet sellaisten ryhmien kansanmurhaan, joiden on väitetty olevan alempiarvoisia tai muodostavan uhkan enemmistölle.

NATIONALISMI on ideologia, joka korostaa kansakuntaan kuuluvia ihmisiä yhdistäviä tekijöitä, kuten yhteistä kulttuuria ja historiaa. Nationalisteille olennaista on kansallisvaltion suojeleminen. Kansakuntaan kuuluvien ihmisten oletetaan jakavan tietyt arvot ja intressit. Nämä intressit voivat vaihdella nationalismin ideologisesta suuntauksesta riippuen. Jotkut pitävät yhdistävänä tekijänä etnistä alkuperää (etnonationalismi). Toisissa nationalismin suuntauksissa kulttuuri tai yhteiskunnallinen asema ovat keskeisiä yhdistäviä tekijöitä.

NATIVISTIT väittävät, että maan syntyperäiset asukkaat ovat oikeutettuja yhteiskunnan sosiaaliturvajärjestelmään ja resursseihin, kun taas maahan muuttaneilta nämä oikeudet pitäisi kieltää. Nativismia esiintyy usein silloin, kun jotkin yhteiskunnan ryhmät kokevat sosiaalista tai kulttuurista uhkaa ulkopuolisesta maailmasta.

OIKEISTOPOPULISMI, josta käytetään myös nimitystä oikeistonationalismi, yhdistää laitaoikeistolaisen politiikan ja populistisen maailmankuvan.

POPULISMI on poliittinen näkökanta, jossa väitetysti painotetaan ihmisten tai kansan mielipiteitä ja intressejä ja tämän kansan vastapuolena nähdään muka epäoikeutettu eliitti ja järjestelmä. Populismi voidaan yhdistää niin vasemmistolaisiin kuin oikeistolaisiin ideologioihin.

RADIKAALI KONSERVATISMI on politiikantutkija Natascha Stroblin mukaan ilmiö, jossa konservatiivit reagoivat edistyksellisiin suuntauksiin yhteiskunnassa omaksumalla tiettyjä radikaalioikeiston ajatuksia ja narratiiveja. He keskittyvät etupäässä sosiokulttuurisiin käsityksiin ja syyttävät maahanmuuttajaryhmiä – etenkin muslimeita – siitä, etteivät ne muka pysty hyväksymään maan enemmistökulttuuria ja mukautumaan siihen. Äärimmäisimmissä tapauksissa he omaksuvat radikaalioikeistolaisia kantoja ja diskursseja ja tekevät yhteistyötä radikaalioikeistolaisten puolueiden kanssa.

RADIKAALIOIKEISTO on laitaoikeiston kirjon reformistinen haara, joka vastustaa keskeisiä demokraattisia periaatteita, kuten oikeusvaltioperiaatetta ja vähemmistöryhmien perusoikeuksia. Poliitikantutkija Cas Mudden mukaan radikaalioikeistolaisen ideologian ytimessä ovat nativismi ja autoritarismi.

RASISMILLA on useita erilaisia määritelmiä. Oxford Reference määrittelee, että rasismi on ”kyvyttömyyttä tai kieltäytymistä tunnustaa tiettyyn rotuun kuuluvien tai tiettyä maantieteellistä alkuperää olevien ihmisten oikeudet, tarpeet, arvokkuus ja ihmisarvo. Laajemmin sanottuna rasismissa tiettyjä luonteenpiirteitä tai älykkyyttä väheksytään tietyille ihmisryhmille ’tyypillisinä’”.

SALALIITTOTEORIA on teoria tai ajatus, jossa jonkin nykyisen tai aikaisemman tapahtuman tai kriisin taustalla on salaliitto. Salaliittoteorioita leviää usein sellaisten maailmanlaajuisten tapahtumien tai kriisien yhteydessä, joiden viralliset selitykset vaikuttavat joko liian yksinkertaisilta tai liian monimutkaisilta ymmärtää. Salaliittoteoriat ovat vahingollisia, koska ne lisäävät epäluottamusta yhteiskuntaan ja määrittelevät usein tiettyjä ryhmiä pahoiksi tai vastuullisiksi kielteisiin tapahtumiin.

ÄÄRIOIKEISTO on laitaoikeiston kirjon vallankumouksellinen siipi, joka vastustaa enemmistösääntöä ja muita liberaalin demokratian keskeisiä periaatteita. Radikaalista oikeistosta poiketen äärioikeisto vastustaa avoimesti liberaalin demokratian lisäksi myös ajatusta kansan tahtoon perustuvasta hallinnosta.

Yhteystiedot

Friedrich Ebert Stiftung | Nordic Countries

Vastuhenkilö:

Kristina Birke Daniels | Johtaja | FES Nordic Countries

Puh: +46 768 486 705

nordics.fes.de

Yhteyshenkilö/tilaukset:

josefin.furst@fes.de

Expo Foundation

Vastuhenkilö:

Daniel Poohl | Toimitusjohtaja | Expo Foundation

Puh: +46 8 400 219 61

expo.se

Yhteyshenkilö/tilaukset:

klara.ljungberg@expo.se

Tässä julkaisussa esitetyt näkemykset eivät välttämättä ole Friedrich Ebert Stiftungin (FES) näkemyksiä. FES:n julkaiseman aineiston kaupallinen käyttö ilman FES:n ja Expo Foundationin kirjallista lupaa on kielletty. FES:n julkaisuja ei saa käyttää vaalikampanjointitarkoituksiin.

Suomennos: Veera Hämäläinen

Mikä on Expo?

Expo Foundation on Ruotsissa toimiva rasisminvastainen säätiö, jonka visiona on yhteiskunta, jossa rasistisilla ajatuksilla ei ole vaikutusvaltaa.

Säätiö on vuodesta 1995 työskennellyt avoimen ja demokraattisen yhteiskunnan puolesta rasistisia järjestöjä ja aatteita torjuen. Työhön kuuluu valvontaa, tutkivaa journalismia ja koulutusta, ja tavoitteena on lisätä ihmisten tietoisuutta ja kykyä haastaa rasistisia ajatuksia, myyttejä ja salaliittoteorioita.

Mikä on Friedrich Ebert Stiftung?

Friedrich Ebert Stiftung (FES) on Saksan vanhin poliittinen säätiö, ja sen tavoitteena on vahvistaa sosialidemokratiaa maailmanlaajuisesti yli sadan toimistonsa voimin.

FES:n Pohjoismaiden toimisto edistää poliittista dialogia Pohjoismaiden – Ruotsin, Tanskan, Suomen, Islannin ja Norjan – ja Saksan välillä.

